Robertas Žukovskis

Šventųjų Pranciškaus Asyžiečio, Bernardino Sieniečio (Bernardinų) bažnyčios ir vienuolyno statinių ansamblio Vilniuje teritorija

2008 m. vasarą APC „Antiqua“ atliko archeologinius tyrinėjimus Vilniuje, Maironio g. 6, Šv. Pranciškaus Asyžiečio, Bernardino Sieniečio (Bernardinų) bažnyčios ir vienuolyno statinių ansamblio teritorijoje (objekto unikalus kodas 766). Archeologiniai tyrinėjimai atlikti buvusio vienuolyno (dabartinės Vilniaus dailės akademijos) P kiemelyje. Ankstesnis iš lauko riedulių sudėtas grindinys čia pakeistas trinkelių danga. 1993 m. kiemelyje jau vykdyti žvalgomieji ir išsamūs archeologiniai tyrinėjimai (vadovas Valdas Vainilaitis, ataskaita *LIIR*, f. 1, b. 2156). Tada buvo ištirta didesnė kiemo dalis (180 m^2). Liko neištirti kiemo ŠV ir PR pakraščiai. Čia iškasti 2 plotai (1–2), iš viso 42 m^2.

Plotas 1 buvo 3,5x7 m dydžio, kastas kiemo ŠV kampe, prie vienuolyno pastato P sienos. Po lauko riedulių grindiniu nukastas apie 20 cm storio smėlio sluoksnis. Giliau buvo tamsiai pilkos žemės sluoksnis, maišytas su smulkiomis griuvenomis, čerpių duženomis, akmenukais, gyvulių kaulais. Jame aptikta daug stiklinių butelių šukių. Taip pat rastos buitinės keramikos šukės, geležinės bato pasagėlės, bronzinės žirklių rankenos fragmentas. Radiniai datuojami XVII–XIX a. Sluoksnio storis 35–40 cm. Po juo 55–60 cm gylyje (H_{abs} 94,59–94,54) pasiektas stambaus žvyro įžemis.

Plotas 2 buvo 5,8x3,5 m dydžio, kastas kiemo R dalyje, prie vienuolyno zakristijos V sienos. Nuėmus grindinį ir 20 cm storio smėlio sluoksnį, kastas 25–35 cm storio maišytos struktūros tamsiai pilkos žemės sluoksnis su smulkiomis griuvenomis, čerpių duženomis, gyvulių kaulais. Jame rastos stiklinių butelių šukės, buitinės keramikos fragmentai, datuojami XVII–XIX a. 45–55 cm gylyje pasiektas stambaus žvyro įžemis. 30–45 cm gylyje atkasti įvairiomis kryptimis nutiesti plastikiniai lietaus vandens kanalizacijos vamzdžiai su pagaminimo data 19–06–97 leidžia spėti jų klojimo laiką. Tačiau duomenų apie tuo metu vykdytus archeologinius tyrinėjimus nėra.

Perkasos PV kampe atkasta medinės konstrukcijos dalis: 2–3 cm storio, 20 cm pločio briauna pastatytos lentos fragmentas, iš R pusės paremtas 3x6 cm skersmens mediniu kuoliuku. Lenta orientuota ŠV–PR kryptimi. Virš jos rastos horizontaliai guldytos lentos liekanos. Po medine konstrukcija prasideda žvyro įžemis. Veikiausiai tai vandens surinkimo šulinuko liekanos.

Bernardinų bažnyčios teritorijos R dalyje buvo tiesiama nauja vandentiekio atšaka. 60–70 cm pločio, 1,6–1,8 m gylio tranšėjos kastos nuo oficinos pastato (Maironio g. 10) ŠR kampo iki Šv. Mykolo koplyčios, ir nuo koplyčios, aplenkiant presbiteriją, link buvusios Bernardinų vienuolyno zakristijos. Bendras tranšėjų ilgis – apie 58 m, plotis – 60–70 cm, gylis – 1,6–1,8 m.

Atkarpa A (nuo oficinos pastato iki Šv. Mykolo koplyčios). Apie 10 m ilgio atkarpoje kastas maišytos struktūros sluoksnis: pilka ir tamsiai pilka žemė, smėlis, plytų duženos, kalkių skiedinys. Sluoksnyje aptikti pavieniai žmonių kaulai iš suardytų kapų. Rastas plokštinis koklis, buitinės keramikos šukės. Radi-

niai datuojami XVII a. Nesuardyti kultūrinio sluoksnio horizontai bei įžemis nepasiekti.

Atkarpa B (nuo Šv. Mykolo koplyčios link presbiterijos). 13 m ilgio atkarpoje nukasus viršutinį iki 45 cm storio pilkos žemės, molio, stambių statybinių griuvenų ir čerpių nuolaužų sluoksnį, giliau kastas maišytos struktūros sluoksnis: tamsiai pilka žemė, kalkių skiedinys, smulkios griuvenos. 1 m gylyje fiksuotas kelių centimetrų storio degėsių sluoksnis. 1,2 m gylyje buvo 10 cm šlyno tarpsluoksnis. Archeologinių radinių nesurasta, įžemis atkarpoje nepasiektas.

Atkarpa C (presbiterijos P pusėje). 12 m ilgio atkarpoje iki 80 cm gylio kastas tamsiai pilkos žemės, molio, griuvenų ir čerpių duženų sluoksnis. Giliau prasidėjo sujauktas stambių griuvenų, kalkių skiedinio, degėsių sluoksnis. Šiame sluoksnyje aptikta plokštinių koklių sąvarta. Vyrauja keli koklių ornamentų motyvai: maureska, herbinis erelis su pažymėtais metais „1585“ ir mitologinės būtybės. Įžemis atkarpoje nepasiektas.

Atkarpa D (nuo presbiterijos R pusės iki buvusio zakristijos pastato). Apie 23 m ilgio atkarpoje iki projektinio 1,8 m gylio kastas maišytos struktūros sluoksnis: pilka ir tamsiai pilka žemė, smėlis, statybinės griuvenos ir šiukšlės. Sluoksnis sujauktas tiesiant įvairias požemines komunikacijas. Archeologinių radinių nesurasta. Nesuardyti kultūrinio sluoksnio horizontai bei įžemis nepasiekti.

Tiesiant vandentiekio trasą nuo oficinos pastato (Maironio g. 10), per A. Mickevičiaus skverą Maironio gatvės link buvo panaudotas senas neveikiantis 70 cm skersmens vandentiekio vamzdis, į kurį buvo įstumtas naujasis. Keliose vietose atkasant senąjį vamzdį ir vykdant prastūmimą po Maironio gatve iškastos 3 technologinės duobės.

Duobė 1 – 3x2,5 m dydžio, kasta 5 m nuo oficinos V sienos. Sluoksnis susiformavo ankstesnių žemės darbų metu tiesiant senąjį vandentiekį. Archeologinių radinių neaptikta.

Duobė 2 – 2,7x3 m dydžio, iškasta Maironio gatvės R pusėje. Vandentiekio vamzdis joje atkastas 2,35 m gylyje. Iki 45 cm gylio kasta pilka žemė su gausiomis šaknimis. Po ja buvo 12–15 cm molio sluoksnis. Giliau kastas tamsiai pilkos žemės, maišytos su griuvenomis, kalkių skiediniu, degėsiais sluoksnis. Nuo 0,9 iki 1,4 m gylio sluoksnyje gausu stambių griuvenų. Archeologinių radinių nesurasta, įžemis nepasiektas.

Duobė 3 naujai įrengiamam šuliniui iškasta Maironio gatvės V dalyje. Jos dydis 2,4x3,4 m. 70 cm gylyje pasiektas 40 cm storio griuvenų sluoksnis. Dar vienas griuvenų sluoksnis (30 cm storio) fiksuotas 1,4 m gylyje. 2,1 m gylyje atkastas Š–P kryptimi nutiestas vandentiekio vamzdis. Archeologinių radinių nesurasta, įžemis nepasiektas.

The grounds of the Vilnius building complex of the (Bernardine) Church and Monastery of St Francis of Assisi and Bernardino of Siena

An excavation (42 m^2) was conducted on the grounds of the building complex of the (Bernardine) Church and Monastery of St Francis of Assisi at Maironio St. 6, Vilnius in 2008. The cultural layer was 45–55 cm thick in the trenches and had been formed during the 17th–19th centuries. In digging a water main trench and utility pits, a field survey was conducted in an area of about 55 m^2. During the survey jumbled structure layers formed during earlier earthwork were discovered. No finds or undisturbed horizons of the cultural layer were discovered.